

VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄR

EESTI PANGA HINNANG VASTUTSÜKLILISE KAPITALIPUHVRI MÄÄRALE (I KVARTAL 2021)¹

Eesti Panga juhatus kiitis 29. märtsil 2021 heaks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra säilitamise 0% tasemel.

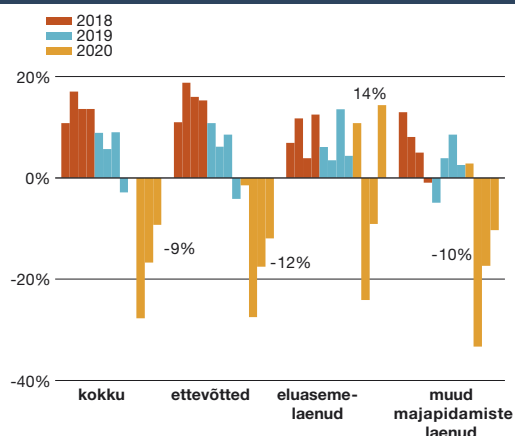
- Kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr: **0%**
- Standardne võla ja SKP suhtarv: **112%**; selle kõrvalekalle pikaajalisest trendist: **-8 protsendipunkti**
- Puhvri arvutuslik määr: **0%**
- **Puhvrimäära põhjendus:** COVID-19 pandeemia jätkuva leviku ja selle tõkestamisega seotud majanduskahjude tõttu püsib ebakindlus majanduse edasise arengu suhtes. Sellest tulenevalt on ka reaalsektori laenamine vähenenud. Kuna kiire laenukasvu risk on hetkel madal, peab Eesti Pank praegu sobivaks hoida pankadele kohaldatav vastutsüklilise kapitalipuhvri määr 0% tasemel.

COVID-19 pandeemia leviku tõkestamiseks üle maailma kehtestatud piirangud vähendasid majandusaktiivsust ja ühes sellega ka laenu-tegevust Eestis. Kuigi 2020. aasta mais hakati Eestis piiranguid leevendama ja koos sellega hakkas paranema ka laenuaktiivsus, ei olnud 2021. aasta alguseks reaalsektori uute laenude maht tervikuna pandeemiaeelsele tasemele veel taastunud. Neljandas kvartalis võtsid ettevõtted Eestis tegutsevatest pankadest 12% väiksemas mahus laene (vt joonis 1). Samas on majapidamiste uute laenude maht aastavõrdluses pisut kasvanud ning nende aastakasv oli neljandas kvartalis 3%.

Võrreldes kolmanda kvartaliga ei olnud **ettevõtetele** antud laenumahu langus neljandas kvartalis enam nii sügav. Sellele aitas kaasa uute pikaajaliste laenude hoogsam võtmine, mille aastakasv muutus neljandas kvartalis taas positiivseks ning ulatus pea 26%ni. Samas jätkas uute lühiajaliste laenude maht, mis on pikaajaliste omast pea kolm korda suurem, aastatagusega võrreldes kahanemist. Uute lühiajaliste laenude maht oli neljandas kvartalis 21% väiksem kui aasta tagasi.

Majapidamiste puhul võis suuremat aktiivsust näha eluasemelaenuturul, kus uusi laene võeti neljandas kvartalis 14% suuremas mahus kui aasta tagasi. Samas oli teiste laenude ja liisingute maht neljandas kvartalis endiselt väiksem kui aasta tagasi. Uusi autoliisinguid võeti neljandas kvartalis 12% ja muid laene 10% vähem kui aasta tagasi. Aktiivne eluasemelaenude võtmine peegeldab kinnisvaraturul toimunud elavnemist. Neljandas kvartalis kasvas korterite ostu-müügitehingute arv aastavõrdluses 7% (vt joonis 2). Nagu ka varasematel kuudel, ei ole koroonakriis eluasemehindadele seni negatiivset mõju avaldanud. Maa-ameti andmetel oli korteritehingute keskmine hind neljandas kvartalis 9% kõrgem kui aasta tagasi, mida osaliselt selgitab neljandas kvartalis uute korteritega tehtud tehingumahu osakaalu suurenemine aastaga 44%lt 46%ni.

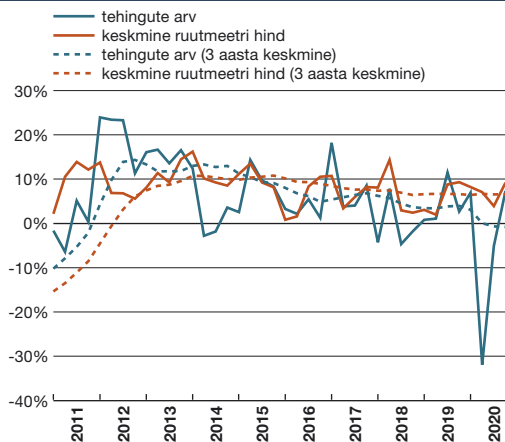
Joonis 1. Ettevõtete ja majapidamiste uute laenude aastakasv kvartalite lõikes

Allikas: Eesti Pank.

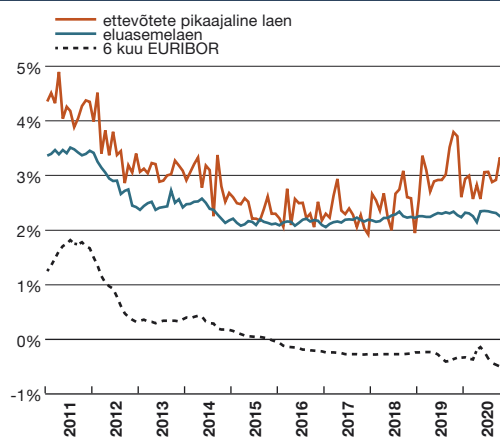
¹ Hindamise meetodikat on lähemalt kirjeldatud Eesti Panga väljaandes „Vastutsükliline kapitalipuhver. Puhvri määra kehtestamise põhimõtted ja indikaatorid“, oktoober 2015.

Joonis 2. Korterite keskmise hinna ja tehingute arvu aastakasv

Allikas: maa-amet.

Joonis 3. Eluasemelaenude ja ettevõtete pikaajaliste laenude kaalutud keskmine intressimäär

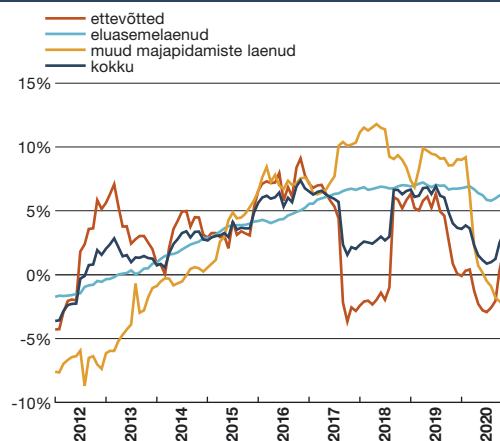
Allikad: Euroopa Keskpank, Eesti Pank.

Võrreldes 2019. aastaga ei ole uute laenude intressimäärad üldjoontes märkimisväärselt muutunud (vt joonis 3). Kuigi aasta esimeses pooles karmistasid pankade laenutegevuse uuringu tulemuste järgi pangad nii laenustandardeid kui ka –tingimusi, siis aasta teises pooles standardeid rohkem ei karmistatud. Majapidamiste laenude standardid neljandas kvartalis isegi pisut leevenesid ning eluasemelaenude intressimäärad on viimastel kuudel konkurentsi suurenemise tõttu veidi alanenud.

Uute laenude võtmise aktiivsuse kasvu taustal reaalsektori pangalaenude portfelli aastakasvutempo aeglustumine 2020. aasta teises pooles peatus ning neljandas kvartalis aastakasvutempo veidi isegi kiirenes (vt joonis 4). Reaalsektori laenuportfelli aastakasv oli detsembris 3,4%. Aastavõrdluses kasvas eluasemelaenude portfelli neljanda kvartali lõpus 6,7%. Ka ettevõtete laenuportfelli kasv pöördus pikaajaliste laenude hoogsama võtmise tõttu neljandas kvartalis positiivseks ning aastakasv ulatus pea 2%ni. Samas jätkus majapidamiste muude laenude portfelli kahanemine vähenedes aastaga ligikaudu 3%.

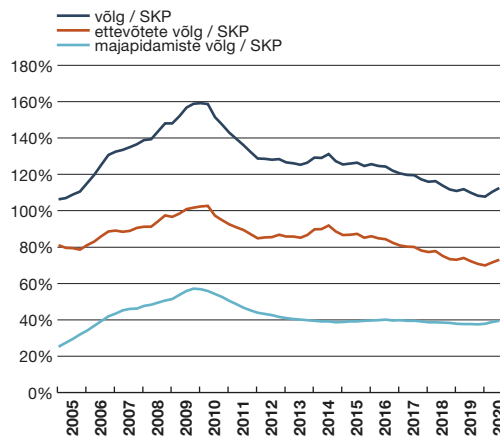
Kriisist tingitud nominaalse SKP kiirem langus võrreldes laenamisega on tähendanud ühtlasi seda, et võlakoormuse näitaja on tõusnud. Võla ja SKP suhe oli 2020. aasta kolmandas kvartalis 112% (vt joonis 5), kasvades kvartaliga pea 2 protsendipunkti. Majanduse järsu languse ajal on võlakoormuse näitaja tõus ootuspärane².

Joonis 4. Eesti ettevõtete ja majapidamiste laenu- ja liisinguportfelli aastakasv

Allikas: Eesti Pank.

Joonis 5. Reaalsektori võlakoormus

Allikad: statistikaamet, Eesti Pank.

² Näiteks võis sarnast dünaamikat täheldada 2008. – 2009. aasta majanduskriisi puhul.

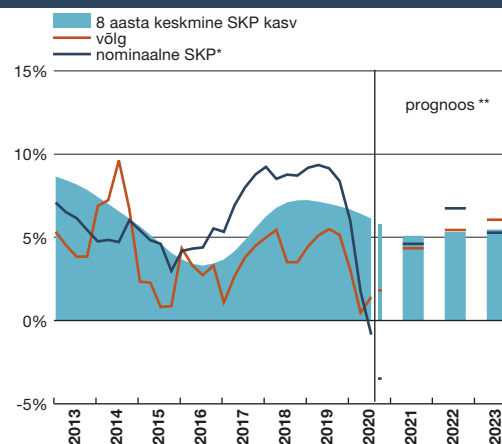
Selline võlakoormuse kasv on aga lühiajaline ning majanduskasvu taastumisel võlakoormuse kasv peatub. Seepärast ei ole võla ja SKP suhtarvu kasv praeguses keskkonnas krediidsükli hindamisel eelistatud näitaja. Stabiilsema võrdlusaluse võla kasvu kiiruse hindamiseks pakub 8 aasta keskmine nominaalse SKP kasv (5–6%). Järgneva kahe aasta jooksul jääb võlakasv kas väiksemaks või enam-vähem sama kiireks kui 8 aasta keskmine nominaalne SKP kasv (vt joonis 6).

Koroonakriis mõjutas laenusaaajate maksevõimet, kuid pankade kapitaliseeritus on jätkuvalt tugev. COVID-19 pandeemia tõkestamisega kaasnenud sissetulekute vähenemist aitasid osaliselt kompenseerida ettevõtetele ja majapidamistele suunatud riiklikud tugimeetmed.

Lisaks on pangad pakkunud klientidele ka laenu-maksepuhkuseid. Senini ei ole klientide maksevõime halvenemine viivislaenu näitajatesse jõudnud. Üle 60 päeva viivises olevate laenu osakaal laenuportfellis moodustas detsembri lõpus vähem kui 0,5%, mis on isegi madalam näitaja kui aasta tagasi. Pankade vastupanuvõimet tulevaste laenukahjude suhtes toetavad olemasolevad kapitalipuhvrid, mille kogumist on varasematel aastatel suunanud mikro- ja makrofinantsjärelevalve raames kehtestatud nõuded. Detsembri lõpus oli pankade keskmine kapitaliadekvaatsuse suhtarv 26%, sh pangati madalaim näitaja oli 18%.

Kokkuvõttes ei pea Eesti Pank praegu vajalikuks vastutsüklilise kapitalipuhvri määra muuta. COVID-19 pandeemia jätkuva leviku ja selle tõkestamisega seotud majanduskahjude tõttu püsib ebakindlus majanduse edasise arengu suhtes. Seetõttu on ka reaalsektori laenamine vähenenud. Kuna järgneva kahe aasta jooksul jääb võlakasv prognoosi järgi kas väiksemaks või enam-vähem sama kiireks kui 8 aasta keskmine nominaalne SKP kasv ja kiire laenukasvu risk on hetkel madal, peab Eesti Pank praegu sobivaks hoida pankadele kohaldatavat vastutsüklilise kapitalipuhvri määra 0% tasemel.

Joonis 6. Reaalsektori võla ja nominaalse SKP aastakasvu prognoos

*Libisev 4 kvartali SKP aastakasv.
**Detsembris 2020 avaldatud Eesti Panga prognoos.
Allikad: Eesti Pank, statistikaamet.